

Одеський національний медичний університет
Наукове товариство анатомів, гістологів, ембріологів,
топографоанатомів України

**ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
VII КОНГРЕСУ НАУКОВОГО
ТОВАРИСТВА АНАТОМІВ,
ГІСТОЛОГІВ, ЕМБРІОЛОГІВ,
ТОПОГРАФОАНАТОМІВ УКРАЇНИ**

О д е с а
Видавець Бондаренко М. О.
2 0 1 9

Організаційний комітет конгресу:

Голова організаційного комітету:

Ю. Б. Чайковський - член-кореспондент НАМН України, професор, Голова НТ АГЕТ України завідувач кафедри гістології та ембріології Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця.

Головний редактор: *О. Л. Аппельханс.*

Члени редакційної колегії: *Р. С. Вастьянов, О. І Тірон, Н. В. Нескоромна, Н. В. Мецзяркова, П. М. Матюшенко, А. В. Тодорова, І. В. Прус.*

Відповідальний секретар: *Р. В. Прус*

Збірник тез доповідей VII конгресу наукового товариства анатомів, гістологів, ембріологів, топографоанатомів України, 2-4 жовтня 2019 р. - 3-41
Одеса. Бондаренко М. О., 2019. - 372 с.
ISBN 978-617-7829-12-5

УДК 611/612

Лебединець М. Г., Григор'єва О. А., Булига В. С, Тіткова О. Ю.
**УЧАСТЬ ПРИСЕРЕДНЬОГО І БІЧНОГО М'ЯЗІВ В РУХАХ ОЧНОГО
ЯБЛУКА НАВКОЛО ФРОНТАЛЬНОЇ ТА САГІТАЛЬНОЇ ВІСЕЙ**

Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя, Україна

Згідно даних авторів усіх підручників, атласів і керівництв по анатомії та офтальмології (V. Harre, 2005; Є. Є. Сомов, 2005; Р. Д. Синельников та інші, 2013; Gray's Anatomy, 2014; та інші) медіальний прямий м'яз привертає очне яблуко, а бічний прямий - відвертає. Тобто, ці м'язи діють тільки навколо вертикальної вісі, тоді як інші м'язи (верхні прямий та косий, нижні прямий та косий) рухають очне яблуко навколо всіх трьох головних вісей (фронтальної, вертикальної, сагітальної).

Очне яблуко можна порівняти з голівкою триосового кулястого суглоба. Кожен м'яз, що рухає такий суглоб має як мінімум три функції. Згідно наших досліджень (N. G. Lebedinets, 1969, 1980), м'язи, що знаходяться в площинах головних вісей, мають перемінні функції відносно кожної головної вісі, які залежать від довжини м'язів та взаєморозташування м'язів і вісей, що змінюються під час руху (В. П. Воробйов, 1933), і кількість функцій таких м'язів більша від кількості головних вісей суглобів, які рухають ці м'язи. При середній і бічній прямих м'язи знаходяться в площині як фронтальної, так і сагітальної вісей. Отже, ці м'язи повинні приймати участь в рухах очного яблука як навколо фронтальної, так і сагітальної вісей. І дійсно, Szentagothai (1950) вважає, що в будь-якому русі очного яблука змінюється довжина всіх шести м'язів і що вони діють узгоджено.

У зв'язку з тим, що неможливо дослідити зміну довжини зовнішніх м'язів очного яблука при його рухах, ми зконструювали механічну, графічні і геометричні моделі при середнього і бічного прямих м'язів, щоб довести їх участь в рухах очного яблука навколо фронтальної та сагітальної вісей. Подібні дослідження, згідно доступної нам інформації, ніхто не проводив.

Механічна модель демонструє зменшення довжини верхніх і середніх пучків та подовження нижніх і середніх пучків присереднього і бічного прямих м'язів при скороченні верхнього прямого м'язу, а також зменшення довжини нижніх і середніх пучків та подовження верхніх і середніх пучків цих двох м'язів при скороченні нижнього прямого м'язу.

На графічних моделях ми дослідили зміну відносної довжини верхніх, середніх і нижніх пучків присереднього і бічного прямих м'язів при підніманні і опусканні очного яблука. При підніманні очного яблука верхні пучки, а при опусканні- нижні пучки скорочуються на 0, 28% на кожний 1°. При підніманні очного яблука нижні пучки цього м'язу подовжуються, а при опусканні верхні пучки скорочуються на 0, 17% на кожний 1. ° Довжина середніх пучків при обох рухах зменшуються на 0, 07% на кожний 1. °

Графічним і геометричним методами дослідження ми встановили, що при повороті очного яблука навколо сагітальної вісі в обох напрямках, медіальному і латеральному, довжина присереднього прямого м'язу збільшується приблизно на 0, 05% на кожен 1°, а довжина бічного прямого м'язу зменшується на 0, 14% на кожен 1°.

Отже, присередній і бічний прямий м'язи приймають участь в рухах очного яблука не тільки навколо вертикальної, але і навколо фронтальної та сагітальної вісей і мають по п'ять функцій. Їх перемінна дія навколо фронтальної та сагітальної вісей залежить від дії верхніх та нижніх прямих і косих м'язів. При цьому, в рухах навколо фронтальної вісі вони діють як синергісти, а в рухах навколо сагітальної вісі- як антагоністи.